

Toimenpideoite TPA 8/2018 vp

Krista Mikkonen vihr ym.

Toimenpideoite mikromuovien kieltämisestä tuotteissa

Eduskunnalle

Mikromuoviksi kutsutaan muovinhiukkasia, joiden halkaisija on alle viisi millimetriä. Niitä syntyy mm. muovituotteiden haurastuessa, synteettisistä tekstiilikuiduista irrotessa sekä tieliikenteen hiukkaspäästöistä. Osa mikromuoveista on puolestaan tarkoituksella valmistettuja ja tuotteeseen lisättyjä pieniä muovikappaleita, kuten hygieni- ja kosmetiikkatuotteiden muovipalaset. Suurin mikromuovin päästäjä on tieliikenne eli autojen renkaista ja tiepinnoitteista irtoava aines, mutta myös kosmetiikka ja vaatteiden pesu aiheuttavat kuormitusta. Tehokkain tapa ehkäistä mikromuoveja on vähentää ylipäättään muovituotteiden käyttöä ja korvata niitä vähemmän haitallisilla tuotteilla ja materiaaleilla.

Mikromuovit ovat riski vesistöille ja muulle ympäristölle. Mikromuoveja on löydetty kaikilta maailman merialueilta ja myös suomalaisista järvistä. Vedessä muovihiukkaset keräävät pinnalleen orgaanisia ympäristömyrkkyjä. Mikromuoveista on mitattu myrkkyjä jopa miljoonakertaisia määriä ympäröivään veteen verrattuna. Vesistöissä mikromuovit päätyvät eliöiden ruoaksi, sillä planktoneliöt eivät erota mikromuovia oikeasta ravinnosta. Muovi kertyy planktonia syöviin vesieliöihin, kuten kaloihin, ja voi haitata niiden kasvua tai tappaa ne ennen lisääntymisikää. Mikromuovit ja niiden sisältämät myrkyt saattavat kerääntyä vesieliöstöön ja lopulta päätyä ravintoketjun kautta myös ihmisten ruokapöytään.

Cosmetics Europe määrittelee mikromuovin tarkoituksella tuotteeseen lisätyksi, 5 mm tai pienemmäksi veteen liukenemattomaksi, kiinteäksi muovihelmeksi/-rakeeksi, jota käytetään hankaavissa tai pesevissä poispestävissä kosmetiikkavalmisteissa ja joka ei ole biohajoava vesiympäristössä. Kosmetiikkatuotteisiin kuuluvat niin tuoksut, värikosmetiikka-, ihonhoito-, hiustenhoito- kuin henkilökohtaisen hygieniankin tuotteet. Pieniä muovisia mikrohelmiä käytetään monissa näistä tuotteista. Niitä käytetään kuorimaan ihoa tai lisäämään tuotteen väriä ja muita ominaisuuksia. Yhdessä kosmetiikkatuotteessa voi olla satojatuhansia mikrohelmiä. Mikrohelmet eivät jää vedenpuhdistamoiden suodattimiin, vaan kulkeutuvat pesuveden mukana vesistöihin. Mikromuoveja on käytännössä mahdoton saada pois vesistöistä, kun ne sinne ovat joutuneet.

Mikrohelmiä käytetään kosmetiikan lisäksi myös pesuaineissa sekä maaleissa ja pintakäsittelyaineissa. Maaleihin mikromuovihelmiä lisätään parantamaan niiden levitettävyyttä tai pinnan naarmuuntumattomuutta. EU:ssa myytävissä maaleissa alle 1 % tuotteista sisältää mikromuovihelmiä. Euroopan komission vuonna 2017 teettämän kartoituksen mukaan tarkoituksellisesti lisättyjä mikromuoveja käytetään myös muissa tuotteissa. Selvityksen perusteella lisättyjä mikromuoveja esiintyy myös lasertulostimen musteissa, lannoitteissa, öljyissä ja hiomamateriaaleissa. Li-

Toimenpideoite TPA 8/2018 vp

sättyä mikromuovia on löydetty myös muun muassa rakentamisesta ja lääkkeistä. Kaikkia tarkoituksella lisätyn mikromuovin lähteitä ei välttämättä ole vielä edes onnistuttu identifioimaan.

Kuluttajan voi olla vaikea välttää mikromuovia sisältäviä tuotteita. Osa tuotteista sisältää niin pieniä muovihelmiä, ettei niitä pysty erottamaan paljaalla silmällä. Myyntipakkauksen tuoteselosteissa helmistä käytetään muun muassa termejä polyethylene, polypropylene tai polystyrene. Ainoa varma keino kuluttajalle välttää mikromuoveja on ostaa Joutsenmerkillä merkittyjä tuotteita, joissa mikromuovien käyttö on ollut kiellettyä vuodesta 2013 alkaen.

Yhdysvallat on ensimmäisenä maailmassa kieltänyt mikromuoveja sisältävien hygieni- ja kosmetiikkatuotteiden valmistamisen. Isossa-Britanniassa mikromuovia sisältävien huuhdeltavien hygieni- ja kosmetiikkatuotteiden valmistamisen ja myynnin kieltö tulee voimaan kesäkuussa. Ruotsissa tulee voimaan heinäkuussa kieltö, joka kieltää mikromuovit osassa kosmetiikkatuotteista. Kanada on luokitellut mikromuovit myrkyllisiksi, ja niiden asteittain tiukkeneva kieltö tulee voimaan vuonna 2018. Mikromuovit on kielletty myös Intiassa, Taiwanissa ja Australiassa. Pohjoismaiden neuvosto on ehdottanut tammikuussa 2017 täyskieltoa mikromuovien käytölle kosmetiikassa ja ihonhoitotuotteissa.

YK:n The Ocean -valtamerenkonferenssissa kesäkuussa 2017 Suomi allekirjoitti kuuden muun Euroopan maan kanssa sitoumuksen mikromuovien kieltämiseksi kosmetiikassa kesäkuuhun 2020 mennessä. Kielto koski pois huuhdeltavia kosmetiikkatuotteita, jotka on tarkoitettu vartalon kuorintaan tai pesemiseen. EU-maista allekirjoittajina on Suomen lisäksi Ruotsi, Ranska, Irlanti ja Luxemburg.

Monet maat Euroopassa, mm. Ruotsi, Tanska, Alankomaat ja Iso-Britannia, ovat jo kauan ajaneet mikromuovien kieltoa Euroopan unionissa. Euroopan parlamentissa kieltoa on kannattanut 340 edustajaa. EU:n ympäristöneuvoston kesäkuussa 2016 yksimielisesti hyväksymissä kiertotalouden edistämistä koskevissa päätelmissä (10518/16) jäsenmaat "kehottavat komissiota ehdottamaan tulevan muovistrategian osana vuoteen 2017 mennessä järeitä toimenpiteitä, joilla vähennetään merelliseen ympäristöön päästettävän makro- ja mikrokokoisen muovijätteen määrää, mukaan lukien ehdotus muovisten mikrohiukkasten kieltämiseksi kosmetiikassa ja tarvittaessa ehdotuksia muihin merten roskaantumista aiheuttaviin tuotteisiin puuttumiseksi". Suomi tuki päätelmissä esitettyjä toimenpiteitä. Tammikuussa julkaistun EU:n muovistrategian myötä komission on käynnistänyt toimet mikromuovien rajoittamiseksi mm. kosmetiikassa.

Suomen on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin, joilla haitalliset mikromuovit kielletään kaikissa tuotteissa, joihin niitä on tarkoituksella lisätty. Hallituksen on välittömästi aloitettava toimenpiteet kiellon lisäämiseksi kansalliseen lainsäädäntöön ja samaan aikaan edistettävä voimakkaasti mikromuovien kieltämistä EU:n tasolla nopealla aikataululla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin mikromuovien käytön välittömäksi kieltämiseksi Suomessa kaikissa tuotteissa, joihin niitä on tarkoituksella lisätty, sekä vastaavan kiellon aikaansaamiseksi Euroopan unionissa.

Toimenpideoite TPA 8/2018 vp

Helsingissä 23.2.2018

Krista Mikkonen vihr
Johanna Karimäki vihr